

1

35

36.

37.

A

ba

38

39.

40.

41.

E. f. num. 31.

1772, 42.

15.
OBSERVATIONES
IVRIS ECCLESIASTICI

ILLVSTRIS ICTORVM ORDINIS

AVCTORITATE

PRAESIDE

P. 347
D. DAVID GOTTFRIED AEGIDIO

W I L K E

P. P.

SERENISS. ELECT. SAXON. IN SVPREMO
LVSAT. INFER. REGIMINE CONSIL. BIVSDEMQUE
CVRIAE PROVINCIALIS, CONSISTORII ECCLESIASTICI
LIPSIENSIS ET FACVLTATIS IVRIDICAE
ASSESSORE

D. VI. IVLII. A. O. R. CLOCCCLXXII.

H. L. Q. G.

PVBLICE DEFENDET

IOANNES CHRISTIANVS HEFFTER

GOLSENA LVSATVS

LIPSI AE

EX OFFICINA LANGENHEMIA

OBSEVATIONES
IVRIS ECCLIESIATICI

HEVSTIS ICTORVM ORDINIS

AVTENTATE

PER R. S. P. D.

D. DAVID GOTTLIEB ALGRIO

W. I. L. I.

SEBASTIANUS SAKON IN SAKONIA

IN SAKONIA

IN SAKONIA

D. V. I. V. I. L. A. P. A. L. I. S. T. R. I. A. N. I. S.

W. I. L. I.

PER R. S. P. D.

JOHANNES CHRISTIANUS HERTZ

W. I. L. I.

PER R. S. P. D.

IN SAKONIA

OBSERV. I.

*Minister ecclesiae agros parochiales sine consensu
consistorii non potest eiocare.*

Salaria ministrorum ecclesiae vt plurimum vel ex aerario ecclesiastico erogantur, vel a parochianis, partim intuitu fundi, quem possident, et ex fructibus inde prouenientibus, partim intuitu personae ipsius, cuius animae curam habent, exhibentur, vel denique fundos agrosque parochiales assignatos tenent, quibus vti frui pastores ecclesiae, et necessaria vitae subsidia inde sibi comparare queunt.

De hoc postremo redituum genere in Art. Generali XXVII. Decreto synodali §. *Insonderheit aber sollen die eingepfarrten Pfordner etc.* pag. 346. Corp. I. Eccles. etc. atque in eod. Decreto repetitae praelectionis §. 69. p. 384. dispositum: parochianos omnes, qui iumentis sunt instructi, accepto modico stipendio, de quo nisi partes inter se conuenire possunt, Inspectores Ecclesiae, imo etiam, si opus, Consistorium arbitrabitur, ad agros parochiales colendos esse obstructos. Quemadmodum vero hac ipsa saluberrima lege, nonnunquam parum sibi consultos sentirent ministri ecclesiae, dum innumerae litcs, experientia teste, inde exortae, atque partim ex odio patroni ecclesiae, partim ex inimicitia parochianorum erga pastorem, ipsa cultura agrorum vel plane intermitteretur, vel non iusto tempore institueretur, quo ipso parochi vel maxima pars redituum, immo ipsa necessaria vitae subsidia subtraherentur. Ita sola locatio agrorum parochialium huic malo medelam dare poterat; nec quidquam illam impedire videbatur. Quis enim parochi vsum fructum in his bonis, ad ipsius sustentationem constitutis, denegare poterit? Etenim usufructuario rem alienam, et inhabitatori aedium, eas locare leges omnino permittunt. Ita enim in §. 5. Instit. de vfu et habitatione legitur: *Quamquam habitationem habentibus, propter rerum vtilitatem, secundum Marcelli sententiam nostra decisione promulgata permisimus non solum in ea degere, sed etiam aliis locare.* Atque in l. 13. C. de usufructu, eandem in sententiam Imperator statuit: *Cum antiquitas du-*

bitabat, — vtrumne is cui habitatio legata esset, eandem locare possit, auctorum iurgium decedentes compendioso responso huiusmodi dubitationem refecamus. Et si quidem habitationem quis reliquerit, ad humaniorem declinare sententiam nobis visum est, et dare legatario etiam locationis licentiam. Quidni ergo de Clerico, cui iura prae aliis maxime fauent, idem sentiendum erit? Aliud prorsus praescribit Art. Generalis XXVIII. quippe qui omnem alienationem, permutationem, contractum emphyteuticarium, aut censiticum in bonis parochialibus prohibet, nisi in vtilitatem parochi tendat, et decretum summi principis accesserit. Licet enim locatio ipsum rei dominium in conductorem nequaquam transferat, tamen Carpozouius L. II. Ipd. consist. Tit. XIX. def. 304. recte obseruat, veteres emtionis ac venditionis vocabulis promiscue vsos fuisse in locatione conductione, et locationem ad longum tempus, haberi pro venditione magis, quam pro simplici locatione. Quapropter b. DEYLINGIUS in Institutionibus Iurisprudentiae pastoralis pag. 250. demonstrat, iure Canonico non vltra triennium, iure Saxonico non vltra sexennium extendendam esse locationem fundorum parochialium.

Nec abs re est, cum vsusfructus sit ius alienis rebus vtendi, fruendi salua rerum substantia in pr. Inst. de vsufructu. atque vsufructuarius regulariter cauere debeat: se vsurum re aliena boni viri arbitratus; pr. D. vsufructuarius quemadmodum caueat. talis satisfactio vero a Clerico non exigatur, sed administratio horum honorum ipsius fidei relinquatur. Quapropter cum locatio fundorum parochialium aliam personam sistat, de cuius integritate Iudici ecclesiastico non constat, immo saepiuscule ipsi parochi auaritia, atque spe maioris lucris ex locatione prouenientis ducti, plura conductori concedant, quae ipsi permittere non poterant, et ex quo ipsa rei substantia minuitur vel aliquid detrimenti capit, nec salua atque integra manet, facile ex eo apparet quam necessaria sit hac in re cognitio Consistoriorum; nec eam vilo modo omittendam esse praecudicio Consist. Lips. probat. I. et M. KVSTNERVS in notis ad b. DEYLINGII Ipd. pastorem p. 249. Mirandum tamen est parochos, vti quotidiana fere docet experientia, tam parum esse memores huius sanctionis, quippe qui con-

fir-

firmationem contractus locationis conductionis, a Consistoriis petendam vel omnino negligunt, vel talem contractum consensu Superintendentis et Patroni celebratum, validum esse credunt, cum tamen his nulla iurisdictio neque in personas Clericorum neque bona parochialia competat.

OBSERV. II.

Conductor agrorum parochialium an Iurisdictioni ecclesiasticae subfit nec ne?

Quoniam locatio agrorum parochialium, non nisi accedente consensu Consistoriorum valida est, facile apparet, conductorem ratione contractus initi iurisdictioni ecclesiasticae subiectum, et ad forum contractus esse adstrictum. Sed quod ipsius personam atque familiam attinet, vtrum in causis personalibus coram iudicio ecclesiastico conueniri possit, indistincte affirmari non potest. Quod si conductor aedes parochiales inhabitat, eundem magistratum quem locus habet, agnoscere debet, nisi pacto aut longatuo usu contrarium demonstrari possit. vid. I. et M. KVSTNERVS in notis ad b. DEYLINGII Ipd. pastorem pag. 184.

Sic etiam in causa seculari, conductor praedii Schriftfalsci aliud forum nisi Regimen Electorale vel Curias prouinciales non agnoscit, et conductor praedii Amtfalsci coram Praefecto, sicut ipse dominus et possessor fundi, est conueniendus; quapropter in instrumentis contractus locationis conductionis, locatores vt plurimum cauent, vt conductores foro priuilegiato renuncient. Ita etiam in causis ecclesiasticis conductores agrorum parochialium propter inhabitationem aedium parochialium iurisdictionem consistoriorum reculare non possunt; est enim hic locus ita priuilegiatus, et ab omni iurisdictione seculari ita exemptus, vt ne minimum iurisdictionis actum in eo iudex secularis impune exercere queat. Et in eandem sententiam Consistorium Lipsiense superiore anno decreuit:

Nachdem nun bey des — Erklärung, das er über den Pfarrer keine Gerichtsbarkeit, die ihm ohnehin so wenig, als über den Pfarr-Pachter

Pachter und andere im Pfarr-Gehöfte wohnende Personen gebühret, praetendire, bewendet etc.

Aut f conductor aedes clericales non inhabitat, in causis personalibus coram iudice domicilii omnino est conueniendus; quod etiam idem Consist. Lipsiense in praecedente causa agnouit his verbis: *Nachdem wir nun, in Unserer angeführten Verordnung dem — die Gerichtsbarkeit über den Pfarr-Pachter, wenn solcher nicht im Pfarr-Gehöfte wohnt, sondern unter seiner Jurisdiction sein domicilium hat, keinesweges abgesprochen etc.*

Et hæc sententia, interposita appellatione a Regimine Electorali Dresdensi reiecta, confirmata est,

OBSE RV. III.

Famulitium Clericorum pertinet ad iurisdictionem Consistoriorum.

Vxorem et liberos Clericorum, forum mariti et patris priuilegiatum nancisci dubio caret; vid. MEVIUS Part. 3. decis. 173. BOEHMER I. E. L. II. Tit. 2. §. 43. LINCK ad Tit. Decret. de foro competente §. 2. Sed quid de famulitio eorum sentiendum, iuris interpretes inter se minime conueniunt.

Vlpianus quidem in l. 25. ff. §. 2. de aedilit. edicto ait: Familiae appellatione omnes, qui in seruitio sunt, continentur, etiam liberi homines, qui ei bona fide seruiunt; et in l. 1. §. 16. ff. de vi et vi armata, familiae appellatio seruos continet; nihilominus tamen BOEHMERVS de foro competente th. 41. contrariam tuetur sententiam, quippe qui famulitium Clericorum potestati ciuili esse subiectum statuit. Quapropter iudices seculares tanti viri auctoritate moti, competentiam fori huius in causis consistoriis denegendam esse existimant. Pro-uocant vt plurimum ad Resolutiones grauaminum de annis 1653. et 1657. Tit. von Kirchen-Consistorial etc. und andern Sachen etc.

Die Consistoria und Superintendenten sollen derer Sachen, so vor sie nicht gehören, sich äußern, und einen jeden bey seiner Befugnis bleiben lassen etc.

nec non ad Ordinatum Ecclesiasticam Tit. von Immunitatibus und Freyheiten derer Kirchen-Diener etc. §. und anfänglich etc. ex qua posteriori lege apparere contendunt, ministris ecclesiae exemptionem a foro seculari ideo esse concessam, ne in contemptum muneris sacri vergat, si coram iudice seculari cum reliquis subditis conueniri, et si deliquerint, ibi puniri possent. Quod vero Clericis priuilegii instar indultum, cum vnum quodque priuilegium sit strictissimae interpretationis, ad alias personas, non exentas, minime esse extendendum. Porro in Decreto Synodali de anno 1624. §. bey denen Schulen in Städten und Dörfern etc. pag. 341. sancitum esse, ne quidem ludimagistros, custodes ecclesiarum, in munere ecclesiastico nondum confirmatos, exemptione fori gaudere, ex qua ipsa legis ratione colligere fas esset, hoc priuilegium exemptionis esse personalissimum. Neque aliam tueretur sententiam b. DEYLINGIUS in Institutionibus Iurisprudentiae pastoralis Cap. 3. de redditibus et immunitatibus Clericorum §. 32. E contra Consistorii Lipsiensis opinio saepius prodita, et praxi diuina confirmata est, quod famulitium clericorum magistratui ciuili sublit. Sed quae haecenus dicta sunt, non obstant, quominus contraria sententia, famulitium Clericorum, ad iurisdictionem Consistoriorum omnino pertinere, vtpote legibus ipsis fundata, auctoritatibus Doctorum munita, et praedictis Consistorii Lipsiensis, Rescriptis clementissimis confirmatis, approbata possit tueri. Quae supra ex iuris Romani legibus adduximus, maiorem vim consequuntur per verba l. 2. §. 4. C. de episcopis et clericis etc.

Omnibus Clericis huiusmodi praerogatiua succurrat, vt et coniugia clericorum ac liberi eorum quoque, et ministeria, mares pariter et foeminae, eorumque etiam filii et filiae immunes semper ab huiusmodi muneribus perseuerent.

Quare eandem etiam opinionem amplexi sunt MEVIUS Part. III. Decis. 173. et HERTIUS de transit. Priuileg. ad alios §. 21. quam quidem neque supra allegatae Resolutiones Grauaaminum, Ordinatio Ecclesiastica, et decretum Synodale infringunt, quippe in quibus, Consistoriis potestas iuris dicendi super famulitio Clericorum nullatenus interdicta, multo magis intuitu familiae Clericorum stabilita, quod quidem,

quidem fieri, si forum Clericorum privilegium esset ius personalissimum, et ad vxores et liberos extendi non potuisset. Obseruat etiam non solum BEYERVS in addit. ad Carpzouium Tit. 3. def. 6. in superiore Consistorio Dresdensi ita fuisse olim iudicatum, sed et subsequens Rescriptum recentius summi senatus Ecclesiastici Dresdensis ad Consistorium Lipsiense emissum, rem ipsam magis magisque confirmat.

Wir haben Uns etc. geziemend vortragen lassen, welchergestalt das Amt — des Pfarrers — Dienst-Knecht, wegen einer von diesem am 6. Iulii 1767. in dasigem Pfarr-Holze unternommenen Pfändung einer daselbst in denen Lohden grasend angetroffenen Weibes-Person, vor sich zu laden, sich unterstanden, und diese Sache, als ein Forst-Verbrechen, unter Beziehung auf die in Forst- und Jagd-Sachen, nebst den Oberforstmeister habende Commissionem perpetuam, untersuchen zu wollen geïnsert, die Citation an den Pfarr-Dienst-Knecht — durch den Amts-Land-Knecht würcklich bestellen und den Superintendenten zu — durch eben denselben bloß mündliche Notification davon geben lassen.

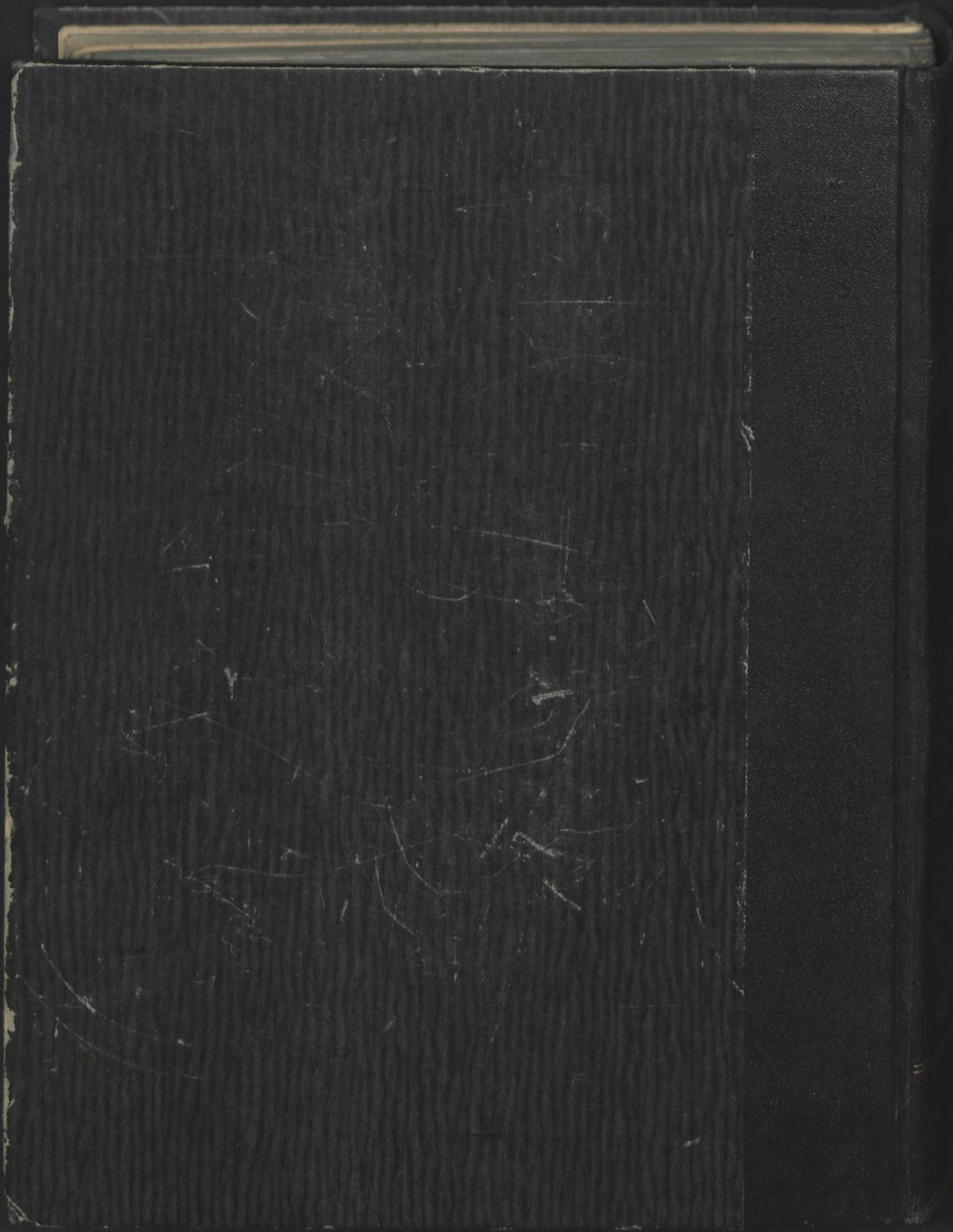
Wenn denn aber die von dem Beamten — angezogene Commissio perpetua keinesweges mit auf die Pfarr-Hölzer zu extendiren, überdies auch — und Wir solchemnach über die vom Amte — hierbey unternommene widerrechtliche Anmaßung einer Jurisdiction über den mehrgedachten Pfarr-Dienst-Knecht, ein gerechtes Mißfallen tragen.

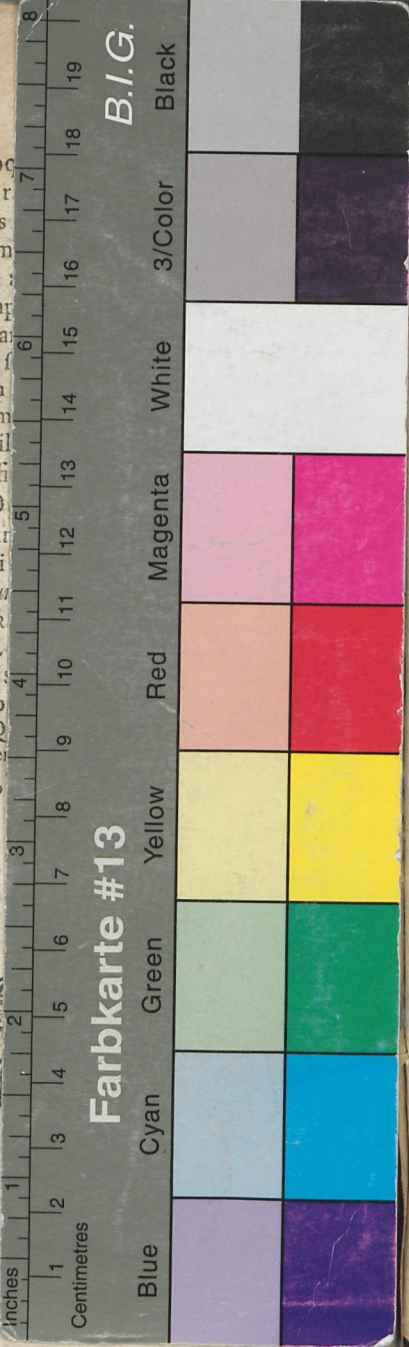
Als ist hiermit Unser Begehren, ihr wollet so fort, des Beamten — illegales und ungebührliches Verfahren in dieser lediglich der geistlichen Gerichtsbarkeit zustehenden Sache, cassiren, und vorskünftige ihm, aller fernern Eingriffe in die Jurisdictionem Ecclesiasticam sich sorgfältig zu enthalten, ernstlich und bey nachhafter Strafe andeuten.

ULB Halle
005 361 834

3

E. p. num. 31.
1772, 42.

15.
OBSERVATIONES
IVRIS ECCLESIASTICI
ILLVSTRIS ICTORVM ORDINIS

AVCTORITATE
P R A E S I D E

P. 347
D. DAVID GOTTFRIED AEGIDIO
W I L K E

P. P.

SERENISS. ELECT. SAXON. IN SVPREMO
LVSAT. INFER. REGIMINE CONSIL. EIVSDEMQUE
CVRIAE PROVINCIALIS, CONSISTORII ECCLESIASTICI
LIPSIENSIS ET FACVLTATIS IVRIDICAE
ASSESSORE

D. VI. IVLII. A. O. R. CIOCCCLXXII.

H. L. Q. C.

P V B L I C E D E F E N D E T
IOANNES CHRISTIANVS HEFFTER
GOLSENA LVSATVS

L I P S I A E
EX OFFICINA LANGENHEMIA

